

PO: Paymans schoenfabrieken in Oisterwijk

Door: *Ton van Schijndel*

Jan Paijmans werd in 1860 geboren in Oisterwijk (spreek uit: Oosterwijk), zo'n 8 km ten noordoosten van Tilburg, als zoon van broodbakker Johannes Paijmans en Maria Janse.

Hij werd schoenmaker en rond 1900 schoenfabrikant.

In 1912 had hij een winkel waar zijn arbeiders verplicht hun inkoop moesten doen. In dat zelfde jaar tekende hij een verklaring van de vakbond dat hij een einde maakte aan die gedwongen winkelnering.¹⁾



Afb 1: J.A. Paijmans

Hij bezit in dat jaar een fabriek met stoomkracht. In 1913 wordt hij voorzitter van de patroonsbond. En datzelfde jaar kocht hij op een Internationale Tentoonstelling in Tilburg (zie afb. 2) de eerste machines aan voor een nieuwe fabriek.



Afb 2: Affiche van de Internationale Tentoonstelling Nijverheid, Handel en Kunst die in Tilburg werd gehouden in 1913.²⁾



Afb 3: Personeel van de fabriek van J. Pajmans & Zonen in maart 1915.
Jan Pajmans zit rechts op de stoel.³⁾

In december 1918 begint Pajmans wederom nieuwe fabriek. Bouwde in 1902 woning op De Lind 73 (latere woning dokter Rijken), achter de woning was een fabriek en ook het kantoor van de schoenfabrikant. De foto van het personeel (zie afb. 3) is in 1915 daarachter genomen.

In de zomer van 1928 behaalde de firma een gouden medaille op de Internationale Tentoonstelling voor Schoen- en Lederindustrie te Den Haag. Opvallend hierbij is dat 'J. Pajmans & Zonen' nu veranderd is in 'N.V. Paymans' Schoenfabrieken', met een y dus i.p.v. een ij.



Afb 5: Artikel in 'Kerkklokje van Oisterwijk e.o.' 22 juli 1928³⁾

De bloei van de firma was vooral ook het werk van zijn zoon Wout, die achter al in 1927 komt te overlijden. Zijn zoon Jan jr. nam de zaken over. In 1929 werkten er 329 arbeiders bij de NV Paymans.

„Pazo”-sportvereniging.
Door het personeel der beide „Pazo” stoom schoenfabrieken (N.V. Paymans Stoemschoen fabrieken) is opgericht een voetbalvereniging genaamd „Pazo” Een bestuur werd reeds gevormd. Tot voorzitter werd benoemd de heer Jac. Paymans. Het ledental bedraagt reeds 60, waarbij nog verschillende donateurs en eereleden. A.s. Zaterdag zullen reeds een tweetal elftallen een oefenwedstrijd spelen. Als clubkleuren zijn gekozen groen-geel.

Aan de schoenfabriek was de voetbalclub 'PAZO' gelieerd sinds 1930 (zie afbeelding 4).

Afb 4: artikeltje in de Nieuwe Tilburgsche Courant van 18 juni 1930 ⁴⁾



Afb 5: de perfin P.O van de NV Paymans' Schoenfabrieken in NVPH 178A en 177B. ⁵⁾

Tussen 1930 en 1940 gebruikte de firma de perfin P.O. In de Nederlandse perfincatalogus wordt daarbij het adres 'Parallelweg B45b' genoemd. Deze straatnaam komt terug in een aanbesteding uit 1929, waarbij het gaat om het ombouwen van 2 woonhuizen tot kantoor (zie afb. 6)

AANBESTEDING.
Uitslag der door den Architect Ide Bloem te Tilburg gehouden aanbesteding, wegens het verbouwen van twee woonhuizen tot kantoor e.a. aan de Parallelweg te Oisterwijk voor rekening van de N.V. Payman's Schoenfabrieken Aldaar.

Afb. 6: advertentie van de aanbesteding uit de Nieuwe Tilburgsche Courant 20-4-1929 ⁴⁾

In 1932 volgde er weer nieuwbouw (er waren nu fabrieken aan de Spoorlaan, Stationsstraat en De Lind, waar achter het woonhuis van de fabrikant ook een kantoor was).

En niet alleen de voetbalclub, maar ook de schoenen kregen de naam 'PAZO' mee (zie afbeeldingen 7 en 8)



Afb. 7: Reclame-affiche voor PAZO-schoenen ³⁾



Afb. 8: Advertentie PAZO-schoeisel ³⁾

Zoon Jan jr. was in 1931 kandidaat voor de Oisterwijkse gemeenteraad. Hij behaalde met 18% van de stemmen één zetel en werd naast fabrikant ook wethouder en loco-burgemeester in de periode 1931-1935.

Jan Paijmans sr. overleed in Den Bosch op 12 januari 1934.

Zijn zoon Jan jr. werd de nieuwe directeur en in 1935 ondertekende hij een collectief contract. De fabriek zou echter binnen enkele jaren surseance van betaling moeten aanvragen.

Surséance van betaling:
Bij beschikking der Arrondissements-Rechtbank
te Breda dd. 16 Jan. 1940 is verlengd de aan de
N.V. Payman's Schoenfabrieken, te Oisterwijk, dd.
14 Juni 1938, definitief verleende surséance van
betaling, welk zou eindigen op 18 September 1939,
voor 1 jaar aldus tot 18 September 1940.

Afb. 9: Artikel uit het Algemeen Handelsblad van 20 jan. 1940. Surséance van betaling werd een aantal malen verlengd.⁴⁾

De PAZO-fabriek aan de Spoorlaan werd bij de beschieting van een munitietrein bij het Oisterwijkse station (september 1944) volledig verwoest en de directie vroeg kort daarna faillissement aan.



Afb. 9: Dit bleef over van de PAZO-schoenfabriek aan de Spoorlaan in Oisterwijk na het bombarderen van een munitietrein in september 1944⁶⁾

Bronnen:

- 1) Dit artikel is gebaseerd op gegevens op www.advandenoord.nl.
- 2) Afbeelding gevonden op Wikimiddenbrabant.nl
- 3) Afbeeldingen afkomstig van Heemkundekring 'De Kleine Meijerij', Oisterwijk, met dank aan mevr. Philo Ijpelaar voor het zoekwerk.
- 4) Gevonden via www.delpher.nl
- 5) Uit eigen perfincollectie
- 6) Foto uit Beeldbank Regionaal Archief Tilburg